

Civilutskottets yttrande 2024/25:CU5y

Lättnader i strandskyddet – ett första steg

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet har gett civilutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2024/25:102 Lättnader i strandskyddet – ett första steg och de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör civilutskottets beredningsområde.

Civilutskottet begränsar sitt yttrande över propositionen och följdmotionerna till förslagen i följdmotionerna 2024/25:3348 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3 och 2024/25:3350 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1. Civilutskottet föreslår att miljö- och jordbruksutskottet avstyrker motionsyrkandena.

I yttrandet finns två avvikande meningar (V, C) och ett särskilt yttrande (MP).

Utskottets överväganden

Lättnader i strandskyddet – ett första steg

Bakgrund

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen

År 2009 infördes bestämmelser om differentiering av strandskyddet. Ändringarna syftade å ena sidan till att införa lättnader i strandskyddet för att främja utvecklingen av landsbygdsområden med god tillgång till stränder. Å andra sidan var avsikten också att begränsa nybyggnation vid stränder i övriga delar av landet genom tydligare och stärkta regler och en fortsatt restriktiv tillämpning.

Enligt bestämmelserna om lättnader ska kommunerna redovisa områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (s.k. LIS-områden) i sin översiktsplan. Där ska vissa lättnader i strandskyddet kunna gälla. Redovisningen ska göras utifrån kriterier i lagtexten. Lättnaderna innebär att nya och fler särskilda skäl kan tillämpas inom LIS-områden. Syftet med lagändringarna var att bättre anpassa strandskyddet till lokala förhållanden och förutsättningar och att främja utvecklingen i landsbygdsområden med god tillgång till stränder och lågt exploateringsstryck.

I bestämmelsen om upphävande av eller dispens från strandskyddet inom ett LIS-område (7 kap. 18 d § miljöbalken) görs åtskillnad mellan två olika fall. Som särskilda skäl får man vid prövningen beakta om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får man i stället beakta om huset eller husen ska uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus.

Proposition 2021/22:168 En ökad differentiering av strandskyddet

I proposition 2021/22:168 En ökad differentiering av strandskyddet föreslog den dåvarande regeringen att s.k. strandnära utvecklingsområden skulle ersätta systemet med LIS-områden. Enligt regeringen hade 2009 års lagändringar inte lett till den differentiering som ändringarna syftat till. Vidare hänvisade regeringen till att Utredningen om översyn av strandskyddet pekade på flera svårigheter med systemet med LIS-områden.

Regeringen ansåg att strandskyddet behövde utformas på ett sätt som i högre grad skulle ta hänsyn till behovet av utveckling och främja möjligheterna att leva, bo och driva företag på landsbygden. Regelverket behövde enligt regeringen bli mer flexibelt och ge ökade möjligheter att beakta lokala förhållanden och förutsättningar där tillgången till obebyggda stränder var god

och exploateringsgraden är låg, samtidigt som ett långsiktigt skydd av strändernas natur- och friluftsvärden inte skulle äventyras.

Riksdagen avslag regeringens lagförslag.

Propositionen

Enligt regeringen syftar de föreslagna lagändringarna i den nu aktuella propositionen till att skapa bättre förutsättningar för att bygga bostäder och utveckla och driva företag i strandnära lägen. Regeringen uppger följande (prop. 2024/25:102 s. 1):

De föreslagna ändringarna innebär att generellt strandskydd inte längre ska gälla vid små insjöar och smala sträckor av vattendrag och inte heller vid vatten som anlagts efter den 30 juni 1975. Det ska dock vara möjligt att i enskilda fall införa strandskydd i ett område upp till 100 meter från strandlinjen vid små insjöar och smala sträckor av vattendrag om det är av särskild betydelse för att säkerställa något av strandskyddets syften.

Vidare föreslås att lättnader och förtydliganden införs i undantaget från strandskyddet för behov inom areella näringar samt att detta undantag även ska omfatta vattenbruk. En ny möjlighet till dispens från strandskyddet för förvärvsverksamhet med begränsad påverkan på strandskyddets syften i områden med låg bebyggelsegrad och lågt bebyggelsetryck föreslås också.

Det föreslås dessutom att kommuner enkelt ska kunna besluta att ett upphävt strandskydd inte återinträder när en ny detaljplan antas samt att det införs förtydliganden i fråga om att strandskydd i vissa fall inte ska återinträda bl.a. när en generalplan upphävs.

Regeringen aviserar också i propositionen (s. 21) ett fortsatt utredningsarbete:

Regeringen har för avsikt att tillsätta en utredning med uppdrag att bl.a. lämna förslag som syftar till att ytterligare reformera strandskyddet med inriktningen att öka möjligheterna för bebyggelse nära stränder och ge kommunerna en större roll i frågor som rör strandskyddet. I avvaktan på utredningens arbete finns dock en rad förslag som regeringen kan gå fram med. I denna proposition föreslår regeringen därför – som ett första steg – flera ändringar i reglerna om strandskydd.

Motionerna

I kommittémotion 2024/25:3348 föreslår Andrea Andersson Tay m.fl. (V) i yrkande 3 ett tillkännagivande om att regeringen ska återkomma med förslag på reformering av åtgärder inom ramen för systemet med LIS-områden i syfte att utöka möjligheterna att bygga bostadshus. Motionärerna anför att det vore rimligt att t.ex. göra ytterligare bostadsbyggande möjligt i glest befolkade områden med ett lågt bebyggelsetryck. Det skulle kunna ske genom en möjlighet att få dispens för enstaka en- eller tvåbostadshus inom ett LIS-område, även om de inte ska ligga i anslutning till ett befintligt bostadshus. Genom LIS-systemet värnas samtidigt den kollektiva nyttan av långsiktiga åtgärder för landsbygden.

I kommittémotion 2024/25:3350 föreslår Stina Larsson m.fl. (C) i yrkande 1 ett tillkännagivande om att införa strandnära utvecklingsområden.

Motionärerna anför att förslaget från tidigare utredningar om strandnära utvecklingsområden bör införas då det skulle ge kommunerna möjlighet att upphäva strandskyddet helt inom valda områden. Makten skulle då flyttas närmare de som bor i de berörda områdena, och det skulle skapa möjligheter till lokal utveckling och fler bostäder i hela landet.

Utskottet ställningstagande

Civilutskottet begränsar sitt yttrande över propositionen och följdmotionerna till förslagen i motionerna 2024/25:3348 av Andrea Andersson Tay m.fl. (V) yrkande 3 och 2024/25:3350 av Stina Larsson m.fl. (C) yrkande 1.

Utskottet konstaterar att proposition 2021/22:168, inklusive förslaget om strandnära utvecklingsområden, avslogs av riksdagen. I den nu aktuella propositionen presenterar regeringen förslag som ska göra det lättare att både bygga bostäder och driva företag i strandnära lägen. Civilutskottet anser att det är positivt att det nu blir enklare att bygga på landsbygden i strandnära lägen. Därtill har regeringen för avsikt att tillsätta en utredning som ska lämna ytterligare förslag till reformer som ska öka möjligheterna för bebyggelse nära stränder och ge kommunerna en större roll i frågor som rör strandskyddet.

Mot denna bakgrund ser civilutskottet inte skäl att förslå något tillkännagivande med anledning av förslagen i motionerna. Civilutskottet anser därför att miljö- och jordbruksutskottet bör avstyrka motion 2024/25:3348 (V) yrkande 3 och motion 2024/25:3350 (C) yrkande 1.

Stockholm den 10 april 2025

På civilutskottets vägnar

Malcolm Momodou Jallow

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Malcolm Momodou Jallow (V), Mikael Eskilander (SD), Jennie Nilsson (S), David Josefsson (M), Leif Nysmed (S), Roger Hedlund (SD), Laila Naraghi (S), Lars Beckman (M), Rashid Farivar (SD), Anna-Belle Strömberg (S), Jennie Wernäng (M), Larry Söder (KD), Alireza Akhondi (C), Björn Tidland (SD), Märta Stenevi (MP), Helene Odenjung (L) och Markus Kallifatides (S).

Avvikande meningar

1. Lättnader i strandskyddet – ett första steg (V)

Malcolm Momodou Jallow (V) anför:

Som framgår av Vänsterpartiets följdmotion föreslår mitt parti att riksdagen ska avslå propositionen. I likhet med mitt parti anser jag dock att det finns skäl att utöka möjligheterna till undantag från strandskyddet för de delar av vårt land som är glest bebyggda. Ändringarna bör ske inom ramen för det befintliga systemet med LIS-områden. Däremot avstyrker jag regeringens förslag om att det som ett särskilt skäl för dispens ska kunna beaktas att dispensen avser en byggnad eller en anordning som inte är avsedd för bostadsändamål, om den behövs för en förvärvsverksamhet som har begränsad påverkan på strandskyddets syften och är avsedd att bedrivas varaktigt inom ett område med låg bebyggelsegrad och lågt bebyggelsestryck. Enligt min mening bör en sådan dispensgrund inte gälla generellt över hela landet.

Det nuvarande systemet med LIS-områden bör i stället utvecklas för att gynna landsbygden, dock utan att det resulterar i långtgående effekter för naturen eller för allmänhetens tillgång till den. Det vore rimligt om det gick att bygga fler bostäder i ett sådant område, om det är glest befolkat och har ett lågt bebyggelsestryck, t.ex. genom en möjlighet att ge dispens för enstaka en- eller tvåbostadshus även om husen inte ska byggas i anslutning till ett befintligt bostadshus.

Regeringen bör ges i uppdrag att återkomma med förslag på reformering av åtgärder inom ramen för LIS-systemet i syfte att utöka möjligheterna att bygga bostadshus. Därmed anser jag att miljö- och jordbruksutskottet bör föreslå ett tillkännagivande till regeringen med den innebörden och således tillstyrka motion 2024/25:3348 (V) yrkande 3.

2. Lättnader i strandskyddet – ett första steg (C)

Alireza Akhondi (C) anför:

De lättnader som presenteras i propositionen är mycket välkomna. Jag kan konstatera att de alla är sprungna ur utredningar som Centerpartiet varit med och tillsatt. Regeringen har dock förspilt tid genom att först nu leverera en proposition trots att förslagen varit utredda sedan länge. Jag vill också påpeka att det redan för tre år sedan lades fram en proposition med i stora delar samma förslag.

Den nu aktuella propositionen saknar dock förslaget om strandnära utvecklingsområden. Enligt det förslaget skulle en kommun kunna utse strandnära utvecklingsområden där kommunen under vissa förutsättningar kan upphäva strandskyddet helt. På så sätt skulle makten flyttats närmare de som faktiskt

bor i de berörda områdena, och det skulle skapa möjligheter för lokal utveckling och fler bostäder i hela landet. Utan denna förändring blir strandskyddet på det stora hela fortsatt intakt.

Sammanfattningsvis anser jag att det förslag om strandnära utvecklingsområden som lades fram i proposition 2021/22:168 bör genomföras snarast. Därför anser jag att miljö- och jordbruksutskottet bör föreslå ett tillkännagivande till regeringen med den innebörden och således tillstyrka motion 2024/25:3350 (C) yrkande 1.

Särskilt yttrande

Lättnader i strandskyddet – ett första steg (MP)

Märta Stenevi (MP) anför:

Jag är förvisso överens med utskottet om att miljö- och jordbruksutskottet bör avstyrka de motionsyrkanden som civilutskottet yttrar sig över. För egen del ser jag dock inte positivt på att regeringens förslag generellt kommer att göra det enklare att bygga i strandnära lägen. Som framgår av Miljöpartiets följdmotion har mitt parti föreslagit att riksdagen ska avslå propositionen.